

Ovanliga *Cortinarius*-arter — en bildserie, del IV

Karl Soop

Summary: Two uncommon *Cortinarii* from the subgenus *Phlegmacium* are described from Northern and Central Sweden and illustrated in colour on the cover. One of the species fits Moser's first description of *C. aurantiacus* (1952), but cannot be positively identified.

Detta avsnitt tar upp några ovanliga *Phlegmacium*-arter, som inte tidigare blivit avbildade i svensk litteratur. Beskrivningarna har tidigare publicerats i *Agarica* (Soop 1990).

Tillägg: Texten har reviderats efter publiceringen med notiser inom klammer [].

***C. (Phlegmacium) napus* Fr.**

Hatt 7–10 cm; klubbig, ej hygroman; köttig; beigebrun till ockra, mörkare rödbrun som äldre; glatt, centrum kalt, i övrigt flammig, radiärt inväxt trådigt; kant ljusbrun.

Fot 4,5–8 cm × 15–22 mm; robust, cylindrisk m kraftig, skarpt kantad knöl (<35 mm) av omvänt konisk form; fylld; vit, senare anlöpande brun nedifrån, knölkant brun; långsgående fibrig i vitt.

Velum och cortina vita, ganska sparsamma.

Lameller ljusgrå; vidväxta till brett urnupna; täta (L=80, l=1); egg likfärgad, grovt, oregelbundet tandad.

Kött vitt, ngt gult i fotbasen; kompakt; ingen lukt el smak.

Sporer: 11–13 × 7–8 µm, amygdaloida.

Reaktioner: NaOH ingen.

Fynd: I kalkrik granskog, sällsynt. Härjedalen, Hede, Sörviken, 1985-08-22 KS105.

Ref: Fries (1851), Saccardo (1916), Marchand (1983), Reumaux & al (1990).

En kraftig spindling i sektionen *Multiformes*, som karakteriseras av en brun, flammig hattytta och en kraftig knöl. Jag har säkert funnit den endast i kalkrik barrskog i Norrland, men har ytterligare ett osäkert fynd av gamla, torra exemplar från liknande miljö i Södermanland (Botkyrka, Vällinge).

***C. (Phlegmacium) aurantiacus* Mos. 1952 nec 1961**

Syn. *C. napus* ss. Velenovsky 1920-22.

Hatt 7–10 cm; måttligt klubbig; aldrig hygroman; köttig; vackert tegelröd till aprikosbrun, som ung vitfrostig, mörkare som äldre; matt, flammig och smågropig; kant vit och länge inrullad som ung.

Fot 4–7 cm × 16–20 mm; mkt robust, starkt vidgad nedåt m kraftig, trubbigt kantad knöl (<35 mm); fylld; vit, senare flammig i gulbrunt; ulligt vittrådigt; knölkanten vit, dunig.

Velum och cortina vita, ganska sparsamma.

Lameller ljusgrå; påfallande smala; trångt urnupna; mkt täta (L=130–160(!), l=2-3); egg likfärgad, tätt och oregelbundet tandad.

Kött vitt, ngt brunmarmorat, m grå hornrand över lamellerna; kompakt; ingen lukt el smak.

Sporer: 9,5–10,5 × 5–6 µm, avlångt ellipsoida till amygdaloida.

Reaktioner: NaOH brun i kött, rödbrun på velum (fotknölen); AgNO₃, formalin, lugol, FeSO₄ ingen.

Fynd: I granskog; sällsynt. Västmanland, Arboga, Ramstigsberget, i örtrik blandskog m gran, björk, ek, 1987-09-03, KS246, 1988-09-10, HGT88-52. Västmanland, Arboga, Rölfors, på barmattan i sur granskog, 1988-09-10.

Ref: Moser(1952), Soop(1989), Henry (1989).

En präktig spindling med en vacker tegelfärg, som kan erinra om *C. laniger*, eller också vara mer aprikoslik. Arten karakteriseras vidare av en lätt skrovlig hattyta, sågtandade lameller, och en tendens till gulfärgning av kött och velum. Jag fann den första gången i kalkrik barrskog, men den återfanns senare på sur mark under *Cortinarius*-88. Jag har hittills endast sett den i Arboga-trakten, och den bör betraktas som sällsynt.

Systematiskt befinner sig arten i sektionen *Multiformes*, där den trots sin yttre likhet med *C. allutus*, i min mening står närmare *C. napus* ss Fr. Den senare skiljer sig främst på hattfärgen (se ovan), och sporer är betydligt längre. *C. allutus* skiljer på en helt glatt, ofta hygroman hatt, ljusare färg, och vanligen slankare habitus. Dessutom har den kortare sporer (7,5–9,5 µm) och ingen eller svag reaktion med lut. För vidare diskussion kring tolkningen hänvisar jag till min artikel i *Agarica* (Soop 1990).

[Då detta taxon uppenbarligen inte är Mosers senare uppfattning av *C. aurantiacus* (1961), bör man använda namnet *C. rufoallutus* Hry (1958). Molekylära analyser har visat att taxonet är en egen art i sekt. *Multiformes*, medan *C. napus* ingår i gruppen *Calochroi*.]

Referenser

- Fries E.**, 1851: Monographia Cortinariorum Suecicae — Uppsala.
- Henry R.**, 1989: Suite et fin à l'étude des Cortinaires — BSMF 105(2): 113-138.
- Marchand R.**, 1983: Champignons du Nord et du Midi, del 7, 8 — Soc.Myc. des Pyrénées Méditerranéennes.
- Moser M.**, 1952: Cortinarien-Studien, I. *Phlegmacium* — Sydowia, Annales Mycologici Ser II, p.47.
- Moser M.**, 1961: Die Gattung *Phlegmacium* — Sydowia, Beih.I: 225-240.
- Reumaux P. & al**, 1990: Atlas des Cortinaires, Pars I— Féd. Mycologique Dauphiné-Savoie.
- Saccardo P.A.**, 1916: Flora Italica Cryptogama, Fasc. 15 — Soc.Bot.Ital. p.601.
- Soop K.**, 1989: Notes et observations sur les Cortinaires (Suite) — Documents Mycologiques 77: 77.
- Soop K.**, 1990: Observationer av några intressanta *Cortinarius* -arter — *Agarica* 10/11(19/20): 30-43.
- Velenovsky J.**, 1920-22: Ceske Houby, p.414.

Cortinarius napus Fr., Härjedalen, Hede, Sörviken, 1985-08-22, KS-CO105.

Cortinarius aurantiacus Mos., Västmanland, Arboga, Kalkugnsberget, 1987-09-03, KS-CO246